

K Prešernovi proslavi

Ko se je slovenski narod v drugi svetovni vojni znanstveno razvijal, izdan od svojih dotrajanih, očitnih voditeljev in je bila nad njim izvedena smrtna obsodba, se je zločin pognal proti svojim izročilom in grobarjem. Od kod je materialno razoroženo ljudstvo črpalo gigantno moč, da se je spoprijelo s peklensko borbo s svojim sovražnikom? Menim, da je bil izvor te pripravljenosti na boj in žrtvovanje v veliki veri v človeštvo, v civilizacijo, v kulturo. Če govorimo tu o kulturi goveda ne mislimo pri tem samo na tujanje, vidne znake kulturne stopenje, ki se izražajo v številu šol in muzejev, številu natisnjenih knjig in gledališč. Gre za vse globoke pojave kulture, t. j. za odnos med ljudmi, za odnos med narodi. Nasproti brezumnosti nacističnih krematorijev, posiljevanju deklet in tistih, nasproti poživljenosti tistih, ki so pošiljali svoje poglavitnike v dar košarice napolnjen z iztaknjenimi očmi svojih žrtev, se dvigala vrednost narodno osvobodilne borbe, ki je sicer moč posesti v obrambi golega človeka obstoja slovenskega ljudstva po vojskih, t. j. nasilnih sredstvih, a je vendar ohranila človeško osebnost. Prav zato se je moglo zgoditi prav nasprotno, kar pravi stari rimski pregovor: «ko govori orojče – ušneje muzeja». V nemogočih razmerah, v bunkerjih in gozdovih je nastalo in se razvijalo kulturno življenje, ki je kazalo izmučenim borbam smisel borbe za jutrišnji lep dan, za novega človeka. Vse premalo je osvetljena in premalo od nas samih ocenjena ta stran naše kulturne zgodovine tistih najtežjih dni, kar jih je preživljal slovenski narod.

Ne da bi hotel z naslednjimi podatki prikazati celotno sliko našega kulturnega razvoja, najvam je nekaj besed. V času največjega vzpona tak imenovane partizanskega šolstva je bilo na osvobodjenem ozemlju Slovenije 570 šol s 817 učitelji in 34.000 učenci. V letu 1944 je izhajalo 184 periodičnih publikacij (časopisov in revij) ter je izšlo 252 neprofitnih publikacij. Vsaka brigada je imela svoje ciklostirano glasilo. Partizanske šolstare, razporejene po vsem slovenskem ozemlju, so tiskale poleg propagandnega materiala tudi pesniške zbirke, kulturne razprave in znanstvene izdaje. Za ta naš kulturni boj smo morali tudi plačati visok krvni davek. Na osvobodjenem ozemlju, v Metliki, se je že oktobra 1943 vrši prvi znanstveni kongres, kongres slovenskih pravnikov in 12. januarja 1944 je izvršil odbor OP izdal odlok o ustanovitvi Znanstvenega inštituta, ki je razvijal v različnih komisijah in uradih raziskovalno delo. Istega dne je izšel tudi odlok o ustanovitvi Slovenskega narodnega gledališča, ki je razvijalo široko kulturno dejavnost. V okoliščini te ustanove je bil ustanovljen tudi Komorni zbor, kateremu je že spomlad 1944 sledil invalidski pevski zbor.

O STANJU IN DEJAVNOSTI NAŠIH PROSVETNIH DRUŠTEV

P. D. «Albert Sirk» in skoraj stoletna tradicija prosvetnega delovanja v Križu

Najbolj delaven je perski zbor, pa tudi zabavni orkester je zelo agilen. Knjižnica životari, člani dramskega odseka so nekam zadremali, mladina se je prehitro utrudila; za družabno življenje pa poskrbijo

O nekaterih prosvetnih društvih smo že podrobno pisali. Prav je, da pridejo na vrsto vsa, tista, ki lepo napredujejo, ona, ki nadejajo in životarijo, pa tudi tista, ki so zasopla. Tokrat smo obiskali v bomo nekaj napisali o prosvetnem društvu «A. Sirk» v Križu. Predvsem je treba omeniti, da imajo Križani dve prosvetni društvi in dva nova prosvetna doma: P. D. «A. Sirk» in P. D. «Vesna» ter prosvetni dom «A. Sirk» in prosvetni dom «A. Sirk» za svobodno. P. D. «A. Sirk» in P. D. «Vesna» ter prosvetni dom «A. Sirk» in prosvetni dom «A. Sirk» za svobodno. P. D. «A. Sirk» in P. D. «Vesna» ter prosvetni dom «A. Sirk» in prosvetni dom «A. Sirk» za svobodno.

Prvo vaško godbo v Križu smo ustanovili že leta 1881

Leto 1881 in naslednja leta so bila v naših krajih še precej ugodna; delalo je vse kar je bilo živega ter mnogo zaslužilo. Plesi in druge prireditve so bile na dnevnem redu vsake nedelje ali praznika. Te dobrih časih prireditve za naše krmarje so vzbudivale misel, da bi bilo pametno, ko bi se ustanovila skupna domača godba, da ne bi tuji muzikanti nosili proč za sviranje zasluženi denar. To misel so z veseljem podprli vsi naši za svoj žep zelo skrbni krmarji. V ta namen so se zbrali nekateri stari možje in nekaj tujih mladim, največ pa takih, ki niso imeli niti sence pojma o muziki.

Torej so začeli. Gospod učitelj Peliclon jim je napisal note, da bi se učili. Toda oni so hoteli imeti kar hišni instrumente, češ da brez instrumentov ne bodo mogli svirati. Tedaj jim je poslal g. učitelj, da brez poznanja teorije in not ne bodo nikoli mogli dobro svirati. Tako so se nekateri vabili in učili bolj spoznavati note. Kjer ni prave podlage tudi ni gotovega uspeha. To se je očito pokazalo v nadaljnjem poučevanju. Homo in Karjola, še priletna možaka, oba basista, sta brusila z vso močjo kar sta jo imela v prsih, tako da bi volk ali medved hitro zbežala v gozd, ko bi ju slišala. Maček, Ohtin in Štepan pa so s svojimi klarineti cvili, kakor da bi prase klali. Tenkač, Flek, Čvečki in Kobal pa so jim s tamburami, seveda v drugi intonaciji z glasnim bekletanjem odgovorjali.

Skoraj bi rekli, da nobeden od teh novih muzikantov ni bil tako izkušen kakor bobnist Sirk. On je že prvi dan znal udariti po bobnu, le malo kdaj se mu je ponesrečilo, da je udaril z batico mimo v zrak. Da bi pokazal svojo veliko spretnost je z vso močjo udaril in tolkel po tisti kozji koži, tako da je preglasil celo Homota in Karjola z njihovimi basi, čeravno sta jorjela, da je bila strahota.

Tako muziko so naši Križani z veseljem pozdravili in čela vse je bila vesela, ko so privrati nastopili na trgu. Kakor se je začelo, tako se je tudi nadaljevalo. Popačeno v začetku, popačeno za vedno, dokler ni dve leti pozneje pristopil k godbi mladinec, ki je bil rojen za glasbo. Ta mladinec, po glasu kolar, je bil osemletni deček, vadal in studiral skladbe šolskih pesmic iz pesmarice od l. 1889.

Ta mladinec je še dolgo brez instrumenta udil vsega, kar spada k dobremu marsikaj napravi, kakor je že pokazala ob raznih priložnostih.

Sedanje stanje res ni zadovoljivo, pa tudi tako obupno ni, ker so v društvu zdrave sile. Potrebne so le nove spodbude, primerne kraju in razmeram.

Za zaključek pa prečitajmo kaj je že leta 1944 napisal dolgoletni vodja kriške godbe, pok. Furlan:

Naš tedenski pregled

Če bi hoteli dati dogodbino zadnjega tedna neko splošno oceno, bi ta prav gotovo ne mogla biti pozitivna. Ne gre pri tem za dogodke, ki bi jih lahko primerjali z žalostnimi dogodki, ki so pred meseci polnili časopisne stolpce v zvezi z uporabo na Madžarskem in napadom na Egipt, kljub temu pa jih ne moremo oceniti pozitivno, ker več ali manj jasno kažejo, da se blokovska politika ponovno zastruje. Pri tem sicer ne moremo biti pesimisti, ker je danes menda že vsem jasno in je prav gotovo jasno tudi tistim, ki o tem odločajo, da vodi ta pot v slepo ulico, kljub temu pa moramo to vendarle podčrtati. Na prvi pogled bi se sicer zdelo, vendar bi gotovo, da se zaostrovanje blokove politike kaže v številnih dogodkih zadnjega tedna. Bruseljski sestanek predstavnikov šestih držav, ki se je vršil prejšnji dan, ima sicer namen ustvariti skupno evropsko tržišče Italije, Francije, Zahodne Nemčije, Belgije, Holandske in Luksemburga, kar je že več let v načrtu, vendar bi zanj ne mogli reči, da je samemu sebi cilj, kajti, če je načrt za evropsko tržišče že nekaj let in če je bilo doslej že toliko ovir proti njegovi izvedbi, zakaj so danes vendarle našli nekaj stičnih točk, ki naj bi bile močnejše od dosedanjih ovir. Odgovor na to nam daje nekaj namigov: strah pred Vzhodom. To prihaja še posebno od izraza zaradi tega, kar vemo, da so med posameznimi članicami, ki to skupno tržišče sestavljajo številne dejanske ovire, ki jih predstavljajo interesi posameznih držav in predvsem interesi bolj razvitih dežel, da izkoristijo svojo prednost nad manj razvitimi deželami članicami. Zato ni nič čudnega da je po bruseljski konferenci prišlo do tolikih protislovnih izjav in negotovanja že med samimi članicami, ki so opazile, da je bil kompromis v Bruslju izsiljen. Zato se bodo jutri v Bruslju ponovno sestali zunanji ministri vseh šestih držav, 21. t. m. pa verjetno vsi predsedniki vlad držav članic te tako imenovane «male Evrope». Francija ali bolje francosko javno mnenje se je skupnemu tržišču močno upiralo, končno pa je Mollet vendarle dobil pristane sicer sicer ne večine v parlamentu. Zakaj? To si lahko razlagamo s tem, da so določeni francoski krogi po porazu v svoji ofrski politiki občutili svojo osamljenost in se pod silo razmer zatekli v to skupnost. Italijansko javno mnenje pa ne more z navdušenjem sprejeti načrta, ker se zaveda, da bo v primerjavi s francoskim in predvsem nemškim gospodarstvom na tem skupnem tržišču, kjer se bodo carinske omejitve spotoma ukinitve, močno zapostavljena. Največji uspeh in zato največji dobiček od tega pa bo prav gotovo imela Zapadna Nemčija.

Tudi druge bolj odbijajo, kot mikajo, da se vedejo kot slab učitelj v šoli, kot kapro, ki je zahtevalo, a nič ne udiro, ki se jim vidi, kako bi si radi pridružili «zvezdico», ki ne vedo za želje in potrebe ljudi, s katerimi delajo? Ne, taki res ne morejo imeti uspeha!

Toda, kako in kje prijet? Kje in kako začeti? Mladina bi se že navdušila tudi za dobro in lepo, le prav je treba z njo ravnati.

IZVIR: FURLAN

NE GRE TOLIKO ZA VSEBINO KOT ZA OBLIKO

Najti pravo pot do mladine

Meni se tukaj nekaj ne ujema. To glede naše mladine namreč. Eni se pritožijo, češ da nje, češ da se ne zanima za nobeno resno prosvetno delo, da si išče samo zabavo, da ji je šport glavno p. Hkrati pa beremo v poročilih o kakih prireditvah, ki je prireditvi dala s številno udeležbo največje vrednosti, da je amed sodelujočim največ mladim i. p. Gotovo je krivičen tako na splošno izrečen očetek mladini, da ne bere, ji ni mar nebeno prosvetno delo, i. p. «E, včasih je pa bilo vse drugače» pravijo.

To pa, to! Včasih je res bilo marsikaj drugače. Včasih so si pri nas svečili s petrolejkami, danes je v vsaki hiši elektrika. Včasih smo iz naše vsake, ki je komaj dober kos od mesta, vsi hodili v mesto. Danes se vsi vozijo s tramvajem.

Včasih smo pri naši hiši, imeli nizko ognjišče. Danes ni o njem niti sledu. Na njegovem mestu stoji kopalnica kad z električnim grelcem za vodo, v kuhinji pa je električni štedilnik.

Včasih je bilo pri naši hiši edino vozilo karjola. Danes imajo vespo.

Včasih smo za razvedrilo hodili gledat tiste, ki so igrali s krogli. Kdo se danes zmezi za to? Kino, vespa, radio, televizija!

Včasih je moral fant, ki je dal kaj nase, kaditi in piti. Več kot je prenesel, bolj je bil pošten. Kdo se danes meni za taka ejunaštva! Takega fanta, ki se ne more drugače izkazati, kot samo s tem, imajo drugi za revo.

Včasih smo bili mladi ml. danes pa nismo več. So drugi.

Zato je bilo včasih vse drugače kot je danes. Res ni več tako.

Vse se je izpremenilo, le zanimanje za prosvetno delo naj bi se ne! Tudi to se je izpremenilo. Saj je jasno, da se mladina ne more ogreti za tisti način prosvetnega delovanja, ki je zanimal take, ki danes niso več mladinci.

Kako doseči, da bi bila današnja mladina vneta za petje v taki meri, da bi navdušeno in redno hodila k pevskim vajam? Morda, a ne pri vseh. Ako ni tisto petje kako drugače mikavno. Nastop, združen z izletom. Nov način petja. Posledna enkratna priložnost, jubilej, proslava. Zborovodjeva osebnost. Družba.

Saj je ponekod tudi sedaj od časa do časa večje zanimanje. Pa nima dolgega življenja in to nas ne bi smelo uspavati, češ: zdaj pa smo našli lek! Kaj kmalu se izkaže, da ni res, da se nismo našli tistega, kar bi pritegnilo vse; staro in mlado.

Morda tudi ni toliko v vsebini tisto novo, ki je potrebno, morda je treba le obliko menjati. Morda je odnos do tistih, ki jih hočemo pritegniti, ki naj bi imeli od tega dela korist. Kaj pa, če tisti, ki bi radi vodili mladino (in morda

POMANKANJE TENORJEV - KRONIČNA BOLEZEN PEVSKIH ZBOROV

Zadrega barkovljanskih pevcev

Podobni bi bili noju, ki skrivajo glavo v pesek pred vsako nevarnostjo, ako ne bi priznali, da je nastal v našem prosvetnem delovanju občuten zastoj. Ne mislim s tem, da se je prosvetno delovanje predalo spanju, priznati pa moramo, da je v tem pogledu precej dremal in na dremanju navadno nastopi spazija. Po priznanju takega stanja nastane za nas dolžnost za skrbi, naj dremanju sledi zdravljenje in temu budno življenje.

Že pred dolgimi leti, ko je bilo naše prosvetno delovanje le v povojih, je bil pevski zbor os. okoli katere se je vrtele vse naše prosvetne življenje. Pri taki vsaki prosvetnega dela pa se nam stavi na pot osetna zapreka. Za uspešno delo pevskega zbora, tudi če ste ta le pihlo število pevcev, so potrebni primerni prostori, pevovodja, klavir ali harmonij, sorazmerje glasov v zboru in še druge zahteve, ki pritisajo na težnico, tudi če je njihova le edna od navedenih pogojev, je prosvetno delovanje ne neomogočeno vsa oteženo.

Kot pri vsaki vzmimo barkovljanski pevski zbor. Vsem je znano, da so se ta pri vsakem nastopu priložnostno dobro odrezali, a zasluga ni šla samo zboru, ampak tudi odličnemu pevovodji, ki je s svojo rutino iztisnil iz zbora to, kar vsak drug ne zna in ne more. V Barkovljah so na razpolago primerni prostori, društvo razpolaga s koncertnim klavirjem, kakršnega nima prav gotovo nobeno prosvetno društvo tam, kjer pevski zbor je tu le naokrog, pevovodja je tu le takšen, ki ima za seboj dolgo dobo od vseh strani priznanega delovanja, tudi navdušen pevec in v Barkovljah, a glejte, samo glasovno sorazmerje se stavi nasproti z vso svojo silo in petje je moralo vsaj za enkrat utihnuti. Skozi vse te intenzivno delovanje barkovljanskega pevskega zbora se je vilo kakor nepretrganost in pomankanje tenorskih glasov, da se bo ta neoreča že povečala, smo izgubili zaradi izselitve kar tri tenorje in tako stoji danes zbor na mrtvi točki brez vaj, ker bi nadaljevanje teh predstavljalo le muho bodisi za zbor, bodisi za pevovodja, kajti vsak nastop je pod takimi pogoji nemogoč. Vsaka skrb, da bi se temu pomankanju odpravilo, je ostala brez uspeha. Seji sledi seja, se stanku vseh pevcev sledi sestanek, a stojimo tam, kjer smo stali pred meseci.

Nam je tak zastoj nadlež in potrebno je, da iz taknega izhoda, ki nas popelje iz take poltreme na svetlo. Bodimo odkritosrčni in povejmo si iz oči v oči nadloge, ki nas težijo in ne ozirajmo se na tiste naše prijatelje, ki prežijo za plotom in ne vidijo ure, da bi naše prosvetno delovanje popolnoma izumrlo.

Petje je naša posebnost, s katero se lahko ponasamo in zato je naša dolžnost, da obrabimo petju našo največjo pozornost, kajti pevski zbor je vsakemu društvu osnovna os, okoli katere naj se vrtil vse prosvetno delovanje.

Treba bi iskati novih poti, ki nam bodo omogočile prosvetno delovanje tam, kjer pevski zbor je obstaja in dela s polno paro, tam, kjer se nahaja pevski zbor v trenutni krizi a tudi tam, kjer so bile svoječasno močno prosvetne postojanke, a se niso po zadnji vojni zopet pojavile.

«Primorski dnevniki» naj odmeri za to pereče vprašanje nekaj stolpcev (prav radi Op. ur.), ki jih ne mislim napolniti sam, ampak bodo pri tem delu prav gotovo pomagali tudi drugi. Veliko število nas je takih, ki jim je prosvetno delo pri srcu in če bomo sodelovali vsi, ki dobro mislimo, bomo prav gotovo iztaknili novo pot za našo prosvetno izživljanje.

Za take nasvete so pravi polklicani naši pevovodje, predsedniki in tajniki prosvetnih društev, torej tisti, ki se neoporečno ukvarjajo z našo pesmijo in v drugih področjih našega prosvetnega delovanja, a pobrižajo naj se tudi tisti, ki niso glasovno obdarjeni a kljub temu živijo sporedno s pevci v našem prosvetnem delu. Prosveta je bila vedno tista, ki je dala in daje še danes v našem odpornem gibanju največ borcev. Skoda bi bila, ako bi se mi takemu izživljanju odrekli in mirno gledali, kako se kreirajo vrste prosvetnih delavcev. Zato vsi na to preprosto delo!

K. P.

SPORED

Prešernove proslave dne 3. februarja 1957 ob 16.30 uri v dvorani Avditorija v Trstu

1. Uvodna beseda;
 2. France Prešeren: Zdravljica, recitacija;
 3. Mladinski pevski zbor slovenskega dijaškega doma v Trstu:
 4. Viktor Mihelič: Roža na vrtu; Slavko Mihelič: Jurjevanka;
 5. Mešani pevski zbor prosvetnega društva Zgonik-Salez: Stanka Premrl: Zdravljica; Gustav Ipavec: Tih luna;
 6. France Prešeren: Pesem od lepe Vide, recitacija;
 7. Moški pevski zbor prosv. društva «Slavec iz Riciani»: Hugolin Sattner: Pogled v nedolžno oko; Benjamin Ipavec: Stoji v planini vas;
 8. Mešani pevski zbor prosvetnega društva «Zarja v svobodi» iz Sempoljane:
 9. Hrabošlav Volarič: Eno devo le bom ljubil; Anton Forster: Naše gore;
 10. Moški pevski zbor PD «Albert Sirk» iz Sv. Križa: Vladimir Svava: Dobel sem pisemce; Danilo Bučar: Tam, kjer pisana so polja;
 11. Moški pevski zbor prosvetnega društva Valentin Vodnika iz Doline:
 12. Peter Jareb: Pisemce; Franc Marolt: Ni mi volja;
 13. Moški pevski zbor prosv. društva Lonjer - Katinara: Narodna iz Beneške Slovenije: Gularja sem tjela imjet; Emil Adamič: Završki fantje;
 14. Mešani pevski zbor prosv. društva «Slovenec iz Borista»: Slovenska narodna: Slovo od lastovke; Jurij Flajšman: Triglav;
 15. Moški pevski zbor Prosvetnega društva iz Rovt: H. V. Vogrič: Lahko noč; Jakob Gotovac: Dobar večer uzorita;
 16. Moški pevski zbor prosv. društva «Slovena» s Padrič: Rado Simoniti: Za šačico riže; Ivan Zajc: Slava delu;
 17. Mešani pevski zbor «Pr. mores iz Trebš: Fran Venturini: Nocoj pa, oh nocoj; Stevan Mokranjac: Druga rukovet;
 18. Mešani pevski zbor prosvetnega društva «Slavko Skamperle» od Sv. Ivana: Hugolin Sattner: Pozimi iz šole; Ubald Vrabec: Slovenska pesem.
- Prodaja vstopnic na sedežu SPZ, Ulica Roma 15-II in pri vratarju doma pristanih delavcev od 15. ure dalje.

DEJAVNOST PROSVETNIH DRUŠTEV

Prireditve v januarju

Pretekli mesec je bil nekako skromen na prireditvah; kaže pa da bo februar bogatejši, saj razna društva pripravljajo skupne in samostojne Prešernove proslave. Poglejmo na kratko, kaj je bilo v januarju in kaj društva pripravljajo za bližnjo bodočnost.

Silvestrovanje, ki je lepo uspelo, je priredilo p. d. «Skamperle» v dvorani na stadionu Prvi maj. Obsežna dvorana je bila ob tej priliki premajhna.

V soboto 5. januarja je društvena mladina v Barkovljah priredila lepo uspešno veselico (šaljive točke, dvospevi, klavir).

V nedeljo 20. januarja je pevski zbor «Primorci» iz Trebš sodeloval na koncertu gojenecv šole Glasbene Matice ob ustanovitvi podružnice v Trebšah.

Odbor prosvetnega društva in odbor pevskega zbora v Trebšah sta sklenila, da bosta poleti pripravila na prostem veliko prireditev s sodelovanjem orkestra in pevskega zbora. Po kulturnem sporedu bo sledila prosta zabava. Zamisel je pohvale vredna.

V soboto 12. januarja je pevski zbor «Prosek-Kontovel» v dvorani na stadionu Prvi maj. Obsežna dvorana je bila ob tej priliki premajhna.

V soboto 19. januarja je društvena mladina v Barkovljah priredila lepo uspešno veselico (šaljive točke, dvospevi, klavir).

V četrtek 17. in v nedeljo 20. januarja so nastopili v Borštu vaški mešani, ženski in moški pevski zbor ter mladi člani dramske skupine, ki so lepo podali šaloigro v dveh dejanjih «Izgubljeni in spet najdeni moža». Sodelovala je tudi vaška godba. Dramska skupina, ki se bo začela v kratkem učiti že drugo igro, bo verjetno gostovala z omenjeno šaloigro tudi po drugih odrih. Prav bi bilo, da bi jo povabili na pr. v Nabrežino, Križ itd.

Bodoče prireditve

Prosvetni društvi «A. Coks in Opčine», ki sta se izvolili koordinacijski odbor, sta sklenila, da bosta s skupnimi naporii poživili prosvetno delovanje na Opčinah. Zdaj pripravljata skupno Prešernovo proslavo, ki bo verjetno 17. februarja in na kateri bodo nastopili pevski zbori, domači orkester, recitatorji ter folklorna skupina «Breg».

P. d. «Vojko» in «Prosek-Kontovel» tudi pripravljata skupno Prešernovo proslavo, na kateri bodo sodelovali pevski zbor, domača godba in recitatorji.

Skupno Prešernovo proslavo bosta priredila tudi p. d. «A. Sirk» in «Vesna» v Križu. Sodelovali bodo dva pevška zbora, dva orkestra in verjetno tudi godba.

Tudi v Dolini bo skoraj gotovo skupna Prešernova proslava s sodelovanjem pevškega zbora, godba in recitatorjev.

P. d. «Lonjer-Katinara» noče zaostajati, zato bodo tudi tam priredili Prešernovo proslavo. Prav tako namenjajo prireditvi Prešernovo proslavo tudi prosvetna društva v Podlonjerju, v Saležu, pri Sp. Magdaleni in v Rocolu.

Telovadba, ki je pod okriljem p. d. «Skamperle» dvakrat na teden pri Sv. Ivanu, lepo napreduje. Udeležuje se je že več kot 80 mladincev.

P. d. «Cankara» pri Sv. Jakobu bo 16. februarja priredilo v dvorani na stadionu Prvi maj veselico večer s plesom

TATJANA URŠIČ *Profesor*

Po starih, razmajanih stopnicah, je prisopihal star mož s cisto belimi, redkimi lasmi. Bil je velik in suh, a leta so ga precej upognile. Imel je črno obleko z visokim poskrobljenim ovratnikom. Na nosu je tical ščipalnik, pod roko pa je nosil staro in črno usnjeno torbo.

Ustavil se je pred vrati, na katerih je pisalo: prof. Janez Dolgin.

«No, pa smo doma!», je zavzdihnil profesor. Težko je dihal, naduha ga je tlačila.

«Eh, star sem, star, preneto star», je stokal. Pritisnil je na zarijav gumb ob vratih. Piskajoč zvonec je pozvonil. Profesor je čakal pred zaprtimi vrati. Nikogar ni bilo, da bi mu jih odprl. Pozvonil je drugič in čakal, a zaman.

«Le kaj dela Mica, da mi ne pride odpret,» se je jezil profesor.

«Mica, o Mica!», je zaklical, pa spet pozvonil. Nič.

Profesor je premišljeval, kaj se je neki zgodilo. Tedaj se je spomnil:

«A, seveda! Mica ima danes vendar prost dan in je odšla k svojim na deželo. Ti presneta pozabljenost!» se je jezil sam nase.

Privzdignil je preprogo pred vrati, da bi tam našel ključ, a ga ni bilo. Prebrskal je vse svoje žepce, jih obrnil navzven, da se je streslo na pod polno vsakovrstne drobnarije, a ključa ni našel.

«Kam sem ga neki dal?», je premišljeval in se trkal s prstom po glavi. Potemnil je iz torbe veliki robc, da bi si obrišal potno čelo, kar ti pade iz njega ključ.

«Aha, sedaj se spominjam!», zavezal sem ključ v robc, da ga ne bi izgubil, pravi sam pri sebi profesor.

Pobere ključ in odklene škripajoča vrata. Stopi na hodnik, pa se spotakne ob mizico. Na hodniku je temno, profesor pa je pozabil prižgati luč.

Prof. Janez Dolgin je stopil v svojo delovno sobo, če jo lahko tako imenujemo, kajti soba je bila strašno razmetana.

Na veliki, vegasti mizi se je kopljal kup solskih zvezkov, na prtu so se poznali veliki madeži rdečila, s katerim je profesor Janez Dolgin popravljati zvezke, na stolu so ležali razmetani peresniki in neosušeni svinčniki. Na tleh so ležali pivniki, na omari se je dvigal kup knjig do stropa.

Vse je bilo razmetano in prašno. Mica je le enkrat na teden obrišala prah in pometla, saj je vedela, da se profesor ne zmeni za take malenkosti.

Profesor je odložil torbo, pa stopil v kuhinjo, da pogleda, če mu je Mica pustila kaj za pod zob.

Prebrskal je vse omare in mize predale, da bi našel kaj, kar bi se dalo jesti. Nikjer ni našel ničesar.

Kar je zagledal na mizi velik kos papirja. Obrnil je proti luči, da bi bolje videl, kaj piše na njem.

Z veliko, okorno pisavo je napisala Mica: «Nisem utegnila napraviti (pazite, nedoločnik brez ti) špezo, ker sem imela silo. Skuhajte si eno jajce. Za kosilo boste imeli dovolj. Mica».

Profesor se je zgrozil ne toliko nad vsebino listka, kot nad obupno slovensčino, v kateri je bil listek napisan.

«Toliko let je že pri meni v službi, pa se še sedaj ni naučila pravilne slovensčine. Jaz, profesor imam v službi tako žensko... oh, kaka sramota!».

Vzel je iz omare lonček, ga napolnil z vodo in ga postavil na kuhinjski. Nato je vzel v roke uro, da bi videl, v kolikem času bi zavrela voda.

Čakal je in čakal celo uro, a voda ni zavrela.

«Kaj naj to pomeni?», si je mislil. «Morda pa je kuhinjski pokvarjen?».

Vzdignil je lonček, a žice so bile vse čisto cele. «Le kaj naj to pomeni?», si je mislil profesor. Tedaj se je domislil:

«Seveda, pozabil sem vtakniti stikalo!».

Profesor Janez Dolgin je spet potrepljivo čakal z uro v eni, z jajcem pa v drugi roki. Voda je zavrela. Profesor je spustil vanjo jajce in stopil k oknu. Zazri se je skozenj, a je videl samo umazane strehe, ki so vstajale pred njegovimi očmi, kot napake iz solskih zvezkov.

Cez čas se mu je zdelo, da je že preteklo pet minut, jajce mora torej biti kuhano. Pogledal je na uro, ki jo je držal v roki

— pa kaj je to? V roki ima vendar jajce in njegova ura se mar kuha v lončku?

Pognal se je proti kuhinjski, segel s prstom v vrelo vodo, pa je tako zaklical, da je odmevalo po kuhinji, kajti revček se je bil posteno spekel.

Profesor je jezno prevrnil lonček, da se je voda zllila po tleh. Iz njega pa se je izkotala njegova velika, ljubljena žepna ura...

Tistega dne je ostal profesor brez kosila. Tako je bil potrzan zaradi svoje žepne ure, da je pozabil, da bi si lahko zavrel drugo vodo in si skuhal jajce.

Zavlekel se je v svojo delovno sobo, postavil predse kup solskih zvezkov, namočil pero in začel popravljaliti.

Toda kako se je čutil, ko je videl, da so solske naloge brez napak, le tu pa tam je kdo pozabil kak vejico. Celo njegovi najslabši učenici so takrat pisali brezhibno.

Profesor se kar načuditi ni mogel.

«Mar je bila naloga prelahka?»

«Ne, saj so mi sami dejali, da tako težke se niso pisali. Res, da dijaki vedno pretiravajo, pa vendar...»

Profesor je popravljal še skoraj vse zvezke, se prav malo mu jih je ostalo.

«No, pa popravim še enega, potem bo pa dovolj za danes!».

Profesor je popravljal, pa se spet čutil. «Kako pa, da ima ta toliko napak?» Tedaj je opazil, da ima ta naloga drugačen naslov, kot vse one druge. Pogledal je v zvezek, ki ga je bil že popravil in obstrmel: kajti pod naslovom je bilo napisano: «Popravl!».

Profesor je bil ves čas popravljal popravljen naloge. To je bila vsekakor neodpustljiva pozabljenost ali pa raztresenost...

Zvečer se je vrnila Mica z dežele. Stopila je k profesorju, da bi videla, kaj je počel ves ludi dan, ko nje ni bilo doma.

Nasla je vrata profesor...

jevega stanovanja odprta, s ključem v ključavnici. «Kaj naj to pomeni?», si je mislila. Stopila je v kuhinjo. Na tleh je bila velika luža in prevrnil lonček, zraven njega pa profesorjeva žepna ura. Kuhinjski je bil zelo rdeč, kajti se vedno je bil vključen.

Mica je strmela: «Kaj se je vendar zgodilo? Stopila je v sobo. Profesor je ležal sklonjen nad svojimi zvezki in spal.

«Počakala bom do jutri, da se bo zbudil in mi povedal, kaj se je vendar zgodilo!», si je mislila.

Mi pa ne bomo čakali do jutri, saj že vemo, kaj se je zgodilo, mar ne?

RAZGOVOR S PREDSTOJNIKOM INŠTITUTA DR. B. ŠKERLJEM

Antropologija še zdaleč ni dolgočasna

Grobovi srednjeveških slovanskih naselbin na Bledu dokazujejo, da je bila povprečna starost tedanjih ljudi le 22 do 25 let in torej niso najboljše živeli - Vrsto podobnih ugotovitev odkriva antropologija: «Znanost o človeku»

«Grobovi srednjeveških slovanskih naselbin na Bledu dokazujejo, da je bila povprečna starost tedanjih ljudi 22 do 25 let, iz česar smemo sklepati na nizki življenjski standard naših prednikov pred 1.200 leti.»

«Iz tabel je jasno razvidno, da naši mladeniči in mladenke še niso odrasli ljudje, ko normalno zapuščajo šolo: pač so nekako z 18 leti končali rast in razvoj svojega telesa, toda to še ni vse, kar naredi odraslega človeka! Za teje tekme ti mladi ljudje gotovo še niso zreli.»

«Prostornina mladih moških znaša povprečno 59.061 kub. cm, mladih žensk pa 56.103 kub. cm. Povprečen telesni polmer je pri moškem 7,35 cm, pri ženskah pa 7,24. Moško telo je bolj voluminozno v glavi, trupu in gornjih okončinah, žensko pa v spodnjih delih. Okostje ženske zavzema manjšo prostornino kot skelet moškega, zato pa ženska nekoliko več teže, to je »sodvečnega mehkga tkiva».

«Poleg znanih dejstev, da nastopa spolna zrelost prej pri dekletih, ki rastejo v ocean-skem podnebnju, blizu obala, kot na področjih z majhnimi padavinami, velikimi temperaturnimi razlikami in v visokih legah, smo z našimi preiskavami ugotovili, da dobe menstruacijo prej tista dekleta, ki živijo v boljših materialnih razmerah in katerih hrana vsebuje več mesa».

«To so bili drobci iz nekaterih antropoloških razprav, in kaj pa je prava antropologija? Grška beseda za slovarski pojem »znanost o človeku«, to je veda, ki proučuje telesne posebnosti človeka, njih primerja, razvršča in podaja iz njih zaključke. Zanimljivo je torej, da pokličejo antropologa povsod tja, kjer potrebujejo njegovo strokovno mnenje. Pri arheoloških najdbah mora dognati tip, spol, starost in ostale znake, po katerih ugotavljajo potrebne podatke o ljudeh, katerih okostnjake je lopata. Neutruden raziskovalec zmotila pri večstoletnem ali večstoletnem poškodbam. Sodišče se obrne nanj, ko išče odgovor v primeru spornega očetovstva, pa tudi hišniki in drugi, ki vodijo ga kilezo k »sodelovanju».

NAUK O ČLOVEKU

Antropologija pa ni le pomočnik drugim znanostim, ampak ima tudi sama preobsežno področje dela, skoro neizčrpno bi lahko rekli, saj vendar preiskujejo človeka, ki je pač najzanimivejši predmet raziskovanja.

Predstojnik slovenskemu inštitutu za antropologijo je naš dober znanec iz mnogih poljudnoznanstvenih knjig. Seveda pa ima za seboj nad sto znanstvenih razprav v domačem in tujem tisku. Mnogo števil in tabel bomo našli na teh straneh, toda za njimi se skrivajo dolgi meseci in leta merjenja, opazovanja, primerjanja in računanja, dokler ni so izluščeni znanstveni zaključki. «Res je hudo, da nekdo, ki ima dvajset let in ki bo šel na univerzo, ne ve, kaj je antropologija. Toda, kaj naj rečemo o onih, ki so končali študij v petem razredu osnovne šole? Če je ustava za ljudstvo, bi jo ljudstvo moralo vsaj poznati...».

Marsikdo meni, da je čista znanost le druga beseda za čisto teorijo, ki je od prakse tako daleč kot nebo od zemlje. Morda je nekako tako izvenlo tudi moje vprašanje, ko sem želel zvedeti, kakšni otipljivi rezultati bi se dali pokazati glede na življenje, ki polje okoli nas. Dr. B. Škerlj se je prizanesljivo nasmešnil:

«Od kod pa naj črpamo podatke kot iz življenja samega in komu drugemu naj koristijo naša dognanja kot spet temu življenju, saj prava znanost ne more biti luparlistična, to je sama sebi namen, čeprav vestransko raziskovanje ne sme motiti razne trenutne praktične zahteve. Nekateri časniki posvečajo n. pr. veliko pozornost vedno večji telesni dolžini človeka. To vprašanje je za nas zanimivo le v zvezi s splošnim

raziskovanjem človeka. Antropolog danes preiskujemo učinkovanje okolja na človeka, vplive delovnih razmer, kvantitativno plat hrane ter njen vpliv na delovne sposobnosti človeka ter njegovo zdravje in staranje. Zanimaja nas koža s svojo debelino, elastičnostjo, stisljivostjo v zvezi s konstitucijo, prehrano in staranjem. Danes so v Evropi komaj kak trije inštituti, ki se takim vprašanjem posebej posvečajo. Poleg teh so seveda še številni drugi vprašanja.

Prav letos praznuje Inštitut za antropologijo desetletnico svojega obstoja. Je edini v Sloveniji in na Balkanu sploh, kjer se vzgajajo bodoči antropologi. V kratkem času je pokazal uspehe, ki jih človek ne bi mogel pričakovati glede na skromne razmere, v katerih dela.

Proti koncu maja se je vršila v Zagrebu tretja jugoslovanska filatelistična razstava, znana pod imenom «JUGO-FIZ III». Ta razstava je bila zelo važna, ker so na njej sodelovali tudi inozemci in ker je bila pod pokroviteljstvom mednarodne filatelistične zveze. Kot za pretekli razstavi v Beogradu in v Ljubljani je bila zdana frankovna znanaka za 15 dinarjev, ki je prikazovala

filatelistične zanimivosti. V preteklem letu je pošta direktorja v Beogradu izdala kar zavidljivo število štirideset priložnostnih znanek. Res, da to število lahko dela čast poštini upravi, a denarice filatelistov so se precej izpraznile, ker je znašala nominalna omenjenih znanek kar 1478 dinarjev, kar je vsekakor precej. Jugoslovanska pošta uprava ima namreč navado izdajati tako imenovane »kilometrski« serije, ki imajo po osem, deset in več znanek. Nekateri znanke imajo poleg tega tako nominalno (n. pr. 200 din) da

jih malokdo uporablja v poštnem prometu. Tako je jasno vidna namera da se te znanke uvrstijo le v albume filatelistov tako doma kot v tujini. V nekaterih drugih državah delajo n. pr. drugače: Italija izdaja lahko več znanek v isti seriji, a nominalne po navadi ne grejo nad isto ceno, ki je potrebna za pisemsko pošiljko v inozemstvo. Sovjetska zveza izdaja tudi kilometrske serije, a skoro vse znanke imajo nominalno 40 kopejk, itd. Poleg tega je pri jugoslovanskih izdajah znanek še nekaj narobe: znanek ni mogoče dobiti na vseh poštah in še na glavnih poštah izginejo kompletne serije že po prvem dnevu izida. Torej je tudi na klada premajhna. Po enem letu od izida pa se dobiijo iste znanke po zelo nizki ceni v neomejenih količinah v poslovalnicah »Jugofilatelije«. Jugoslovanski filatelistični savez je že večkrat interveniral pri glavni poštini direktorji glede tega, a zaman.

Povrnimo se k lanskoletnim znanam. Prva serija, ki je izšla, je bila tako imenovana »Jugoslovanska umetnost skozi stoletja«, ki je obsegala 12 znanek v nominalni vrednosti 600 din. Znanke so prikazovale detalje umetniških spomenikov, v večini iz Dalmacije. Bile so prav odlično izdelane (tiskale so jih v Ljubljani) in so služile v inozemstvu brez dvoma kot pripomoček za turistično propagando. Ta propaganda bi seveda bolj uspešna, če bi vse pošte v državi cel mesec prodajale samo take znanke in bi v inozemstvo padala prava tola majhnih ereklamnih spektovta.

Tudi na olimpiadi so se Jugoslovanci spomnili in izdali serijo osem znanek (335 din) na katerih so proslavili športce, ki so v Jugoslaviji najbolj razviti in uspešni. Bra je bila zamisel, da se znanek poleg stiliziranih slike športnika prikazuje stilizirano obliko živali, ki stiskajo športu najbolj bližajo.

To je bila lanska bilan jugoslovanskih znanek. Kot teta jugoslovanskih znanek, če veš let na dostojni in, edina hiba sta že čenjeni visoka nominalna in čen razdeljevanja.

Kaj pa nam pripravljajo na direkcia za tekoče leto? Napovedala je za sedaj »delo emisije gregorijanskega leta 1987. Izšlo bodo rodne noše, ki so se že leta pripravevale in ki so se šest (verjetno ena za republiko) in bodo imeli nominalno vrednost 275 din. Izšlo bodo štiri znanke za »Gimnastradar«, izšlo ponovno devet »cevetica« z minimalni vrednosti 355 din. Znanke bo tiskala pošta na Courvetu, ena znanke bo počastila svetovni kongres za energetiko, izšlo bodo ve vrednote nove frankovne serije, ki bo nadomestila danjšo »gospodarsko« serijo. Verjetno bodo do konca izšle znanke s slikami znamenitih mož, v pripravi pa tudi nova turistična serija. Poleg teh bodo brez dvoma izšle znanke za Rdeči križ, za otroški teden in morda kakšna priložnostna znanke za kak kongres. Kot vidimo, bo znanek precej in nominalno bo tudi precej visoka, lažbo pa imamo v tem, bodo brez dvoma znanke kusno izdelane.

FILATELISTIČNE ZANIMIVOSTI

Jugoslovanske novosti

Jugoslovanske znanke so zelo lepo izdelane, žal pa se poština uprava ne drža vedno pravih načel pri načinu izdajanj novih znanek in pri prodaji

V preteklem letu je pošta direktorja v Beogradu izdala kar zavidljivo število štirideset priložnostnih znanek. Res, da to število lahko dela čast poštini upravi, a denarice filatelistov so se precej izpraznile, ker je znašala nominalna omenjenih znanek kar 1478 dinarjev, kar je vsekakor precej. Jugoslovanska pošta uprava ima namreč navado izdajati tako imenovane »kilometrski« serije, ki imajo po osem, deset in več znanek. Nekateri znanke imajo poleg tega tako nominalno (n. pr. 200 din) da

jih malokdo uporablja v poštnem prometu. Tako je jasno vidna namera da se te znanke uvrstijo le v albume filatelistov tako doma kot v tujini. V nekaterih drugih državah delajo n. pr. drugače: Italija izdaja lahko več znanek v isti seriji, a nominalne po navadi ne grejo nad isto ceno, ki je potrebna za pisemsko pošiljko v inozemstvo. Sovjetska zveza izdaja tudi kilometrske serije, a skoro vse znanke imajo nominalno 40 kopejk, itd. Poleg tega je pri jugoslovanskih izdajah znanek še nekaj narobe: znanek ni mogoče dobiti na vseh poštah in še na glavnih poštah izginejo kompletne serije že po prvem dnevu izida. Torej je tudi na klada premajhna. Po enem letu od izida pa se dobiijo iste znanke po zelo nizki ceni v neomejenih količinah v poslovalnicah »Jugofilatelije«. Jugoslovanski filatelistični savez je že večkrat interveniral pri glavni poštini direktorji glede tega, a zaman.

Povrnimo se k lanskoletnim znanam. Prva serija, ki je izšla, je bila tako imenovana »Jugoslovanska umetnost skozi stoletja«, ki je obsegala 12 znanek v nominalni vrednosti 600 din. Znanke so prikazovale detalje umetniških spomenikov, v večini iz Dalmacije. Bile so prav odlično izdelane (tiskale so jih v Ljubljani) in so služile v inozemstvu brez dvoma kot pripomoček za turistično propagando. Ta propaganda bi seveda bolj uspešna, če bi vse pošte v državi cel mesec prodajale samo take znanke in bi v inozemstvo padala prava tola majhnih ereklamnih spektovta.

Tudi na olimpiadi so se Jugoslovanci spomnili in izdali serijo osem znanek (335 din) na katerih so proslavili športce, ki so v Jugoslaviji najbolj razviti in uspešni. Bra je bila zamisel, da se znanek poleg stiliziranih slike športnika prikazuje stilizirano obliko živali, ki stiskajo športu najbolj bližajo.

To je bila lanska bilan jugoslovanskih znanek. Kot teta jugoslovanskih znanek, če veš let na dostojni in, edina hiba sta že čenjeni visoka nominalna in čen razdeljevanja.

Kaj pa nam pripravljajo na direkcia za tekoče leto? Napovedala je za sedaj »delo emisije gregorijanskega leta 1987. Izšlo bodo rodne noše, ki so se že leta pripravevale in ki so se šest (verjetno ena za republiko) in bodo imeli nominalno vrednost 275 din. Izšlo bodo štiri znanke za »Gimnastradar«, izšlo ponovno devet »cevetica« z minimalni vrednosti 355 din. Znanke bo tiskala pošta na Courvetu, ena znanke bo počastila svetovni kongres za energetiko, izšlo bodo ve vrednote nove frankovne serije, ki bo nadomestila danjšo »gospodarsko« serijo. Verjetno bodo do konca izšle znanke s slikami znamenitih mož, v pripravi pa tudi nova turistična serija. Poleg teh bodo brez dvoma izšle znanke za Rdeči križ, za otroški teden in morda kakšna priložnostna znanke za kak kongres. Kot vidimo, bo znanek precej in nominalno bo tudi precej visoka, lažbo pa imamo v tem, bodo brez dvoma znanke kusno izdelane.

Pred literarnim večerom DSS

Na večer bodo sodelovali tudi gostje iz Gorice, Kopra in Ljubljane

Prihodnjo soboto bo tržaško Društvo slovenskih srednješolcev organiziralo v Gregorijevcih dnorani v Ulici Roma splošno literarno večer.

Ze ob začetku svojega obdobja je srednješolsko društvo uvidelo, da mora dati tistim mladim talentom iz literarne področja tudi možnost, da svoje stvari dajo v javnost, ne samo po tisku (ne bi hotel tu niti najmanj zmanjšati vloge, ki jo ima časopis ali revija), ampak tudi neposredno poslušalcem - ljubiteljem literarne besede. To pa se lahko doseže edine na ta način, da mlad pisec podaja svoja dela na literarnem večeru. Pri tem bi morda omejit, da bi bilo koristno imeti o prebranim delu razgovor in bi poslušalci lahko podprli, kar jim je od prebranega ugajalo, oz. bi negativne strani kritizirali in to brez zamere, kajti dejstvo je, da se človek uči tudi iz kritike.

V zvezi s tem bi z druge strani lahko osnovali širok literarni krožek, kjer naj bi sodelovali vsi mladi, ki se ukvarjajo z leposlovnim delovanjem. Ta krožek naj bi ne bil pod nobenim vplivom »od zgoraj«, kajti mlada generacija ima tudi pravico, da si sama utira svojo lastno pot v literaturi. V krožku pa naj bi tudi predsejem sami sebe kritizirali in se dopolnjevali.

Seneda lahko potem vsak na lastno iniciativno objavlja svoja dela, kjer se mu zdi najbolj potrebno, bodisi glede na vsebino, slog, ideje ali kak drug čimtelj. To je danes tudi nekaj naravnega, če ozamemo v obzir, da imamo nič majhno število raznih ideoloških struj in idej, ki si nasprotujejo.

Veliko vlogo lahko igrajo pri tem »literarne« vaje ali druga naved tržaška literarna revija »Tokovi«, ki bo v kratkem izšla. Dijaki imajo danes in to morda neupravičeno preveč strahu pred tem, da se s kakim svojim delom »kompromitirajo«. To božanje je treba popolnoma odstraniti ter naj piše dijak popolnoma sproščeno brez kakih predsodkov, ki bi lahko pokvarili njegov izdelek. Iz lastnega prepričanja vem, da ima več mladih piscev napisana dela, katerih pa prav zaradi te božanje ne želi objaviti ter se raje izognejo vsaki kritiki.

O samem literarnem večeru je mogoče omeniti še to, da bo morda največji v zadnjih letih, saj bo na njem so-

delovali tudi večje število gostov iz Gorice, Kopra in Ljubljane. Napovedan je tudi prihod iz Ljubljane skupine najboljših slovenskih mladih priredilcev in poetov, ki so v zadnjih letih želi velika priredila od kvalificirane kritike, kot tudi od občinstva.

M. B.

Otok na loteriji

Majhen otok v Južnem morju s palmami in belo peščeno obalo bo mogoče dobiti na loteriji, ki jo prireja neka turistična zveza in neko ameriško filmsko podjetje v Kanadi in ZDA. V nagradnem tekmovanju, ki je bilo razpisano v zvezi s to loterijo, bo treba uganiti zadnji stih neke šaljive pesmi. Ta doslej nenaselejeni otok se imenuje Javalu in leži v skupini otočja Fidži.

Prva nagrada za zagrebske folkloriste

Na mednarodnem festivalu narodnih plesov in narodnih kostimov v Agrigentu na Siciliji je dobilo eno od prvih nagrad zagrebsko mladinsko kulturno-umetniško društvo »Joža Vlahovića«. Festival, ki ga je priredilo italijansko združenje za pomoč delavcem, je trajal od 20. do 28. januarja.

KAJ JE USTAVA?

90 odst. rimskih študentov ne ve odgovoriti na to vprašanje

Glasilso socialdemokratov »La Giustizia« je naredilo zanimivo anketo med študenti visjih razredov rimskih gimnazij, kjer so spraševali študente, če vedo, kaj je ustava republike. Skoraj vsi odgovori so bili negativni.

Zanimivo pa je, da se je v razgovorih pokazalo, da študentje še zdaleč ne spadajo med »zabavne« ali ljudi, ki se za nič ne zanimajo. Prav obratno, značilne so njih izjave, kot na primer izjava študentke iz šole »Viscontia«, ki je vprašala, zakaj se s temi vprašanji ne bavi šola: »Jaz se bom vpisala na medicinsko fakulteto, je dodala skrajno, da tudi, ko bom zdravnica, ne bom vedela odgovora na tako vprašanje».

Neki drugi dijak je dejal: »Nisem imel jasne predstave o vprašanju. Sedaj sem razumel, da je ustava najvažnej-

še jamstvo za svobodo in razumem, da je vrzel v mojem znanju res velika. Toda: Zakaj se o tem ne govori v šoli? Neki tretji dijak je ugotovil: »Res je hudo, da nekdo, ki ima dvajset let in ki bo šel na univerzo, ne ve, kaj je ustava. Toda, kaj naj rečemo o onih, ki so končali študij v petem razredu osnovne šole? Če je ustava za ljudstvo, bi jo ljudstvo moralo vsaj poznati...».

Marsikdo meni, da je čista znanost le druga beseda za čisto teorijo, ki je od prakse tako daleč kot nebo od zemlje. Morda je nekako tako izvenlo tudi moje vprašanje, ko sem želel zvedeti, kakšni otipljivi rezultati bi se dali pokazati glede na življenje, ki polje okoli nas. Dr. B. Škerlj se je prizanesljivo nasmešnil:

«Od kod pa naj črpamo podatke kot iz življenja samega in komu drugemu naj koristijo naša dognanja kot spet temu življenju, saj prava znanost ne more biti luparlistična, to je sama sebi namen, čeprav vestransko raziskovanje ne sme motiti razne trenutne praktične zahteve. Nekateri časniki posvečajo n. pr. veliko pozornost vedno večji telesni dolžini človeka. To vprašanje je za nas zanimivo le v zvezi s splošnim

raziskovanjem človeka. Antropolog danes preiskujemo učinkovanje okolja na človeka, vplive delovnih razmer, kvantitativno plat hrane ter njen vpliv na delovne sposobnosti človeka ter njegovo zdravje in staranje. Zanimaja nas koža s svojo debelino, elastičnostjo, stisljivostjo v zvezi s konstitucijo, prehrano in staranjem. Danes so v Evropi komaj kak trije inštituti, ki se takim vprašanjem posebej posvečajo. Poleg teh so seveda še številni drugi vprašanja.

Proti koncu maja se je vršila v Zagrebu tretja jugoslovanska filatelistična razstava, znana pod imenom »JUGO-FIZ III«. Ta razstava je bila zelo važna, ker so na njej sodelovali tudi inozemci in ker je bila pod pokroviteljstvom mednarodne filatelistične zveze. Kot za pretekli razstavi v Beogradu in v Ljubljani je bila zdana frankovna znanaka za 15 dinarjev, ki je prikazovala

NAJBOLJŠA PRIPRAVA NA BORBO ZA KRUH

Franko dobro ve, da brez točnosti ni uspeha

Oni dan sem opazoval v avtomobilski delavnici mladeniča v plavi delovni obleki, ki je bil ves zatopljen v sestavljanje beninskega motorja. Ni imel več od petnajst let. S tako ljubezno je čistil in privijal na ogrodje posamezne dele, da me ni niti opazil, ko sem z obéudovanjem motril njegovo ročnost.

«Ej, prijatelj!», sem ga nagovoril. «Mnogo lepega te je naučil gospodar.»

Oči je uprl v mene in skoraj je bil nejevoljen, ker sem ga zmotil pri delu.

«Je že res, mi je rekel. »Gospodar mi je pokazal, kako naj popravim ta motor. Toda če bi ne hodil

Dopisi iz naših krajev

Glinščica, Botač in dolžnost občine

Zadnji moj članek sem zaključil z mislijo, da je treba nekaj ukreniti za turistično uveljavljanje doline Glinščice in Botača. Tega mnenja je tudi Zorko Jelenc, ki piše v letošnjem »Jadranskem koledarju« po naslovu »Naš Kras« sledeče: »Danes ko se že toliko govori o turističnem problemu in njegovem gospodarskem pomenu... bi bilo treba poskrbeti, da ne bi imeli koristi od tega samo gostilničarji in prevozniki. Usmertiti bi bilo treba tuje na podeželje. Morali bi jim nekaj nuditi... Koliko tujcev je, ki bi poznali Repentabor, Glinščico... Stara castilja v kamnita metropola Krasa, Repentabor, še ni tako obdelana kot bi morala biti, niti Glinščica ne».

Repentabor sicer še ni tako na slabem; ima avto-busno zvezo z mestom, dve izvršni gostilni in moderno opremljen hotel, seveda bi se še marsikaj dalo izpopolniti, na primer držališče za zimsko sezono, predvsem pa več reklame, medtem ko nima Glinščica z Botačem še prav ničesar, prav čisto ničesar. Repentabor in Botač sta dve kraški skrajnosti, prvi je na vrhu Krasa, drugi pa globoko pod njim, tako rekoč boko pod njim, tako rekoč v Krasu samem in — kar je za Kras edinstveno — s tekočo vodo. Za Repentaborški Orkopoklon se je torej že nekaj napravilo. Za uveljavljanje Glinščice pa je potrebna predvsem pot od boljšinskega Zgornjega konca do Botača; od tam naprej spada dolina Glinščice pod Jugoslavijo.

Pot, ki bi bila uporabna ne samo za hribolazce — kakor je sedanja steza — ampak tudi za navadne pešce, vendar pa ne za motorna vozila; ako bi začela drdati in ropotati po dolini, bi šla vsa njena poezija rakom živčati. In Glinščica bi potem izgubila svojo privlačnost. Za to pot bi se morala zanimati dolinska občina, Boljunčani in predvsem Botačarji. Pot sama pa ne bi se zadostovala, tudi v Botaču bi bilo treba nekaj napraviti, kar bi privlačilo tja izletnike in to bi bila seveda dobro urejena, gostilna, morda celo z malim hotelom, kakor ga ima Repentabor. Vse to pa bi bilo treba osnovati na zadrugi podlagi, ki bi združevala vseh pet botaških družin, da ne bi imel od tega korist en sam podjetnik. Taka zadruga bi lahko sama poskrbela za spremembo sedanje steze in pot za pešce, ako bi občina ne hotela tega storiti. Ker bi bilo to v interesu vseh v zadrugi združenih Botačarjev, bi to delo lahko izvršili brez denarja, »na raboto«.

Za motorizirana vozila je že cesta do Gornjega konca, od tam naprej je še lep kos udobne poti za pešce. Sedanja steza je le na nekaterih mestih za navadne pešce neprehodna in potrebna večje poprave, posebno tam, kjer gre steza čez zelo strmo in nevarno naspino. Steza je tukaj okoli pol metra široka in in padel, bi gotovo zdrknil daleč dol do dna v vodo. Sicer pa je steza, ki je več ali manj potrebna poprave, dolga komaj okoli 600 metrov. S to popravo bi pridobili z majhnimi žrtvami lepo sprotnajšice po dolini Glinščice od Boljunčane ali pa — ako bi se do tam pripeljali od Gornjega konca do Botača.

Zadeva Glinščice ni važna samo s stališča turizma, ampak je še posebno važna za obstanek samega Botača, ki je nekdanji živel od svojih milinov, ki jih danes ni več. Ako so izginili milni, ki pa vendar ostala tekoča voda, ki je nekdanji gnala milin. Razen turizma bi se dala tudi ta tekoča voda izkoristiti, seveda ne več za zastarela mlinška kolesa, pač pa za moderne turbine, ki naj bi služili v produktivne svrhe.

Cemu so vendar zgradili cerkev tam gori na strmi pečini? To ni nič drugega kot turizem naših pradedov. Oni so na svoj način in tedanjemu času primerno skrbeli za turizem in izrabljali energijo tekoče vode. Mi pa naj bi držali roke križem in mirno gledali, kako »bo življenje v Botaču« — kakor piše Mitja Presel v letošnjem »Jadranskem koledarju« — nekoč utihnilo in malostevlino hiše začele razpadati, kot so razpadli milini in močolni gradovi, ki so jih izpodlele razmere in izgledali neizprosnil zob časa ter je ostal

le spomin, morda ime na vas Botač. Naloga dolinskega občinskega odbora je, da ukrene potrebno, da se to ne zgodi.

DRAGO GODINA

NABREŽINA

Na miramarsko cesto v smeri proti železniški postaji Bivji stoji bolj redek spomenik zatonelim stotisočletjem, ki so ga sklesala kot samcata srojevstno nekam podočnemu zobu podobno skalo. Ze od daleč se vidi ta proizvod prirode, ki se bo — tako vsaj se zdi — vsak trenutek nagel in zdrčal po strmi vzpetini proti cesti. Ta prirodna umetnina zasluži, da bi se dalje zvečala in vzbujala v tujih občudovanju. Cestina naprava ANAS pa zre vanjo z drugačnega kota in jo kljub prizadevanju naše občine, da bi se ohranila, namerava odstraniti, ker ogroža varnost cestnega prometa.

Urad za javna dela je končal z napeljavo vodovoda našim kamnolomom okrog Bivja. V sredo so industrijski priredili zastopnikom tega urada in delavstvu Selada, ki je ta delo izvršilo, priredili primeren elikofa.

Pokrajinska uprava in naše kmetijstvo

Nekdanji goriški deželni odbor, kamor je pod Avstro-Ogrsko spadal znaten del te pokrajine, se je močno zanimal za napredek kmetijstva in bil po kmetijski šoli v Gorici in njenih kmetijskih strokovnjakih v stalnih stikih s podeželjem. To je mnogo zaleglo in so kmetje pridobili znanje, nasvete in navodila s pridom izkoristili v fašistični eri se je to dobro namerno in sistematično prizadevanje spremenilo v isto zlo, ki smo ga dovolj preizkusili.

Sele sedanja pokrajinska uprava kaže zanimanje za kmetijsko problematiko. Vsaj tako sodimo po stikih, ki jih skuša navezati z našimi občinami. Tako namerava dognati bistvene potrebe našega kmetijstva. To naši kmetje odobravajo in upajo, da se bo pomembno kmetijsko vprašanje le nekam premaknilo. Še bolj pa bi jih veselilo, če bi bila pri pokrajinski posebna komisija za kmetijska vprašanja, kjer bi bilo vsaj nekaj zastopnikov naših vasi.

»Primorski dnevniki« je objavil že več člankov o vseh tih vprašanjih iz tega sektorja, vendar hočemo ponovno opozoriti na nekatera.

Naj naprej opozorimo, da se v tem sektorju gospodarstva pogrešata dve načeli, brez katerih ni resničnega napredka: organski razvoj, to je medsebojna povezanost in odvisnost kmetijskih vej in smotnost (načrtovit). Kot osnovni prijem je pri nas živinoreja (govodoreja). Za pravilno pospeševanje te pomembne veje zaradi njenih direktnih in indirektnih dohodkov, je treba razen drugega (pasma, odbira, hlevi, gnoj, jame i. e.) rešiti vprašanje krmne baze, predvsem z izboljšanjem travnega sveta. Ta svet tudi čaka, da ga obogatimo s primernim gozdom, a tudi sadnim drevjem.

Vodni sistem naj bi se čim bolj postavil v službo kmetijstvu in prilagodil potrebi po čim bolj intenzivnem izkoriščanju zemlje.

Izkušnje kažejo, da trte, uvožene iz krajev z drugačnimi terenskimi razmerami, niso prikladne za naše. To vprašanje bi bilo treba rešiti ali z uvozom trsov, ozgojenih v naših sličnih razmerah, ali pa z domačo trsnico.

Pereče je vprašanje pomankanja organskih gnojil. Pokrajina naj bi se zavzela za takšno rešitev vprašanja izkoriščanja smeti in odpadkov v mestu, da bi mogla ublažiti to pomankanje. Enako naj bi se pospeševala naprava komposta.

Vse cestno omrežje, spadajoče v pokrajinsko in občinsko upravo, naj bi se obadilo s primernim gozdnim in sadnim drevjem.

Zaman pa bi bila vsa ta sistematična prizadevanja za napredek našega kmetijstva, če bi se še dalje odlagalo vprašanje strokovne izobrazbe našega kmečkega življa. Brez kmetijske šole s primernim zemljiščem v učne namene ne bo uspela.

Razmere so že tako dozorele, da zahtevajo izobrazbo tudi ženske mladine. Kmečka žena ne odloča le o potrošnji,

MEDJA VAS

Kdor količkar ljubi našo naravo in je le malo hribolazec, se je že večkrat povzpel na sicer ne posebno visoko (324 m), a toliko bolj zanimivo Grmado, zanimivo zaradi lege in bogatega razgleda in njene zgodovine, ki sega v pradedne čase, ko si je človek izbral to, takrat z mogočnim hrastovim lesom obrabljalo planoto. Ta kraj je kasneje služil devinskih grajskih gospodi za najboljše lovišče. Izletniki od zapadne strani uberejo pot na Grmado skozi našo vas, tisti iz Trsta pa mimo Kolišča, stare grajske kmetije. Naš pisatelj Rebula jo v svojem delu »Devinski sholar« naziva »Kolišče«. Tukaj so že od pametnega robotarja slovenski kmetje devinskih grofov in semkaj je dolga leta izcejal svoje življenjske sokove Breštovan Alojz Stofa, trdoživ doboroden mož. Čeprav spada Kolišče pod Devin, smo to samotno hišno številko priključili naši vasi. Se bi ta možakar garal za trdo skorjo kruha, če bi se ga ne bila še pred leti lotila huda bolezen. Le njegova trdna narava se ji je upirala toliko let, a ji je končno podlegel v 76. letu. Miren mu večni sen! Izrekamo svojcem naše iskreno sožalje.

Ze nekoč so poznali medvejsko vino kot najboljše kapljico teh krajev. To tudi potrjuje nagrada, ki jo je na razstavi na zadnjem tržaškem vselejmu dobil naš vaščan Pernarčič. Zato bi bila velika gospodarska škoda, če ne bi

skrbeli za nove trtne nasade in še boljše pridelke. Takšen pridelalec se da vedno ugodno razpečati. Dobro in pravilno urejen vinograd je pri umni negi glavica ki se nekaj desetletij dobro obrestuje.

MAVHINJE

Radio je že p. a. i. prevladujoči, ker ne more streči očesu, ki je vedno bolj radovedno in želi tudi videti kaj se dogaja v svetu. Saj ni to nič slabega, le dvomimo, če bomo s tem resnično kaj pridobili, oziroma, če bomo z to radovednostjo — dokler bo trajala — življenjsko kaj na boljše. Ne-le dveh, deset in še več televizij bi si želeli, če bi z njimi napolnili vrzel, ki že leta žija v našem kulturno-prosvetnem mrtvulu. Tu di mi se strinjamo z zadnjim nedeljskim dopisom iz Prečnika, da ni televizija v službi delovnih ljudi, še manj pa kakšne slovenske manjšine v Italiji, manjšine, ki se mora še vedno, to je s krščansko demokracijo, ki ima v rokah državne vaje, boriti za svoj narodni obstoj. Mi smo na svojih tleh nekaj prti samostoj in moramo piti iz vrelcev naše narodne kulture. Povsod lepo in dobro, a doma najlepše in najboljše. A dom ne pomeni samo strehe, marveč vaško zajednico s težnjo po stalnem napredku v materialnem in duhovnem pogledu. Je res čudno, da grede naši izobraženci, zlasti mlajši, tako brezbrzično mimo te za vas naj pomembnejše zadeve. Na koga naj se sicer obrnemo?

Ivan Sedmak

Prejšnjo soboto je vse slovensko prebivalstvo spremljalo na zadnji poti svojega službenega potovanja Ivana Sedmaka. Na civilnem pogrebu je igrala žalna koračnica domači igrali nekaj žalostnih. Skoda le, da ni nihče spregovoril nekaj besed pri odprtem grobu, saj je bil pokojni Ivan Sedmak prava kraška korenina, vstrujen borec za pravice delavstva in ljudskopravni delavec že od svojih mladih let.

Ivan Sedmak se je rodil v Križu leta 1874. Izučil se je kamnoseškega poklica in leta 1905 je s se živimi domačini Tonetom Koštom, Francem Tencetom in Martinom Purčnikom organiziral strokovno organizacijo klesarjev in kamnosekov v nabrežinskih kamnolomih. Leto pozneje ga dobimo med organizatorji Ljudskega grada in svetovske sekcije socialistične stranke. Na pobudo Sedmaka in njegovih tovarišev so se vrstila v društvenih prostorih predavanja in se je začelo razvijati živahno prostorno delovanje. Kmalu nato je bil Sedmak aretiran ob priložnosti neke politične manifestacije in obsojen na 12 let zapor. Po prvi svetovni vojni je bil še v socialističnem gibanju, nato pa je postal član KP. Kmalu je bil premeščen kakor ostali slovenski železničarji v pokrajino Piemont, leta 1942 pa ga je posebno sodišče v Rimu obsodilo na 3 leta zapor. Pokojnik je bil dolga leta tesni sodelavec tovariša Ivana Regenta. Posledice svoje politične aktivnosti je moral prenašati do leta 1948, ker mu je še vedno železniška uprava oporekala pokojnino.

Pokojnik je vzgojil pet zavrednih sinov, od katerih so nekateri morali že v svoji mladosti zapustiti domači kraj in šola že več let obstaja. Takšno ravnanje (najprej odobravit, nato umikanje) moramo — milo povedano — imenovati skrajno neresno. Mogoče pa je vmes še druga taca, ki je podobna tisti iz fašistične ere, le da boža in hrkati zadira krepilje v naše narodno telo. To pa je še bolj nečedno in nemoralno.

Pokrajinsko kmetijsko nadzornišvo je razpisalo prispevek za nakup »semena« v večini triletno detelje in za krmilno mešanico »Sole«. Gre torej v obeh primerih za pospeševanje živinoreje, ki je tudi pri nas najbolj pomembna. Z deteljo ne pridobimo le odlične krme, ki je na naših slabih zemeljskih tleh, ampak z njo tudi zboljšamo zemljo. Priporočamo našim kmetovalcem, da si to deteljno seme nabavijo. Enako bi bila naši živini dobrodošla krmilna mešanica, le dvomimo, da bo ta še na razpolago. Za eno in drugo naj se zainteresirani zanimajo pri kmetijskem nadzorništvu, Trst, Ul. Ghega 6.

SESLJAN

Ze pred poldrugim mesecem smo pričakovali madžarske begunce, ki jim je princ odstopil svoje poslopje ob obali. Nedavno smo slišali, da pridejo semkaj le otroci. Do sedaj jih še ni. Sodimo, da so jih namestili v kakšnem drugem kraju, bolj prikladnem temu namenu, kot pa je naša turistična obala.

Baje bodo za otroke iz ezulskega naselja kmalu odprli razred v prostorih g. Legise. Naselje nameravajo krtiti z imenom S. Mauro, menda po patronu Izole.

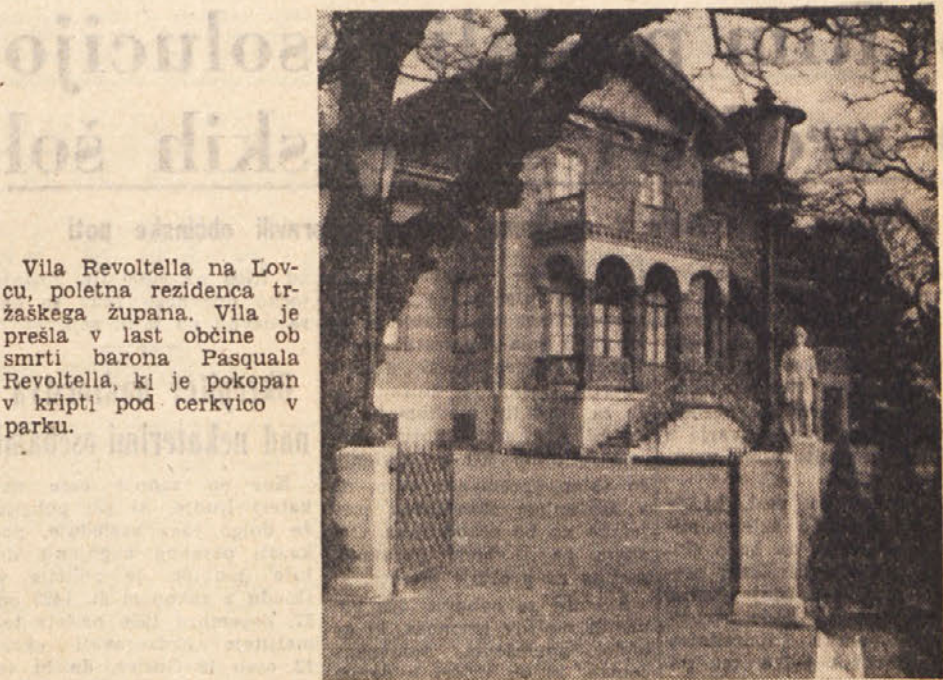
Našo šolo bodo po dolgem odlaškanju končno vendarle začeli kmalu graditi in sicer na levi strani ceste Sesljan - Vičevlje. Mislimo, da ni to posebno posrečen kraj niti glede na sredino niti na tišino in ureditev okolja (vrta). Semkaj se naseljuje družine s številnimi otroki, število naših otrok pa pada. Solobovskih je vedno manj a število slovensko šolo obiskujočih se nekaj krči tudi zaradi nekaterih staršev, ki zrejo na našo šolo z napačnega kota, da grešijo in je to nekakšen dvojen zločin: nad otroki in svojim narodom.

Podružnica »Cassa di Risparmio« posluša koro izključno s Slovenci. Pred leti je imela enega uradnika Slovenca, sedaj pa se temu zavodu ne zdi to več potrebno. Naši ljudje na splošno znajo italijansko le za silo in se ne morejo izražati kot bi se radi, zato se slišijo tožbe in kritike o zapostavljenosti našega jezika. A ne glede na to bi morali zavod upoštevati nacelo enakopravnosti.

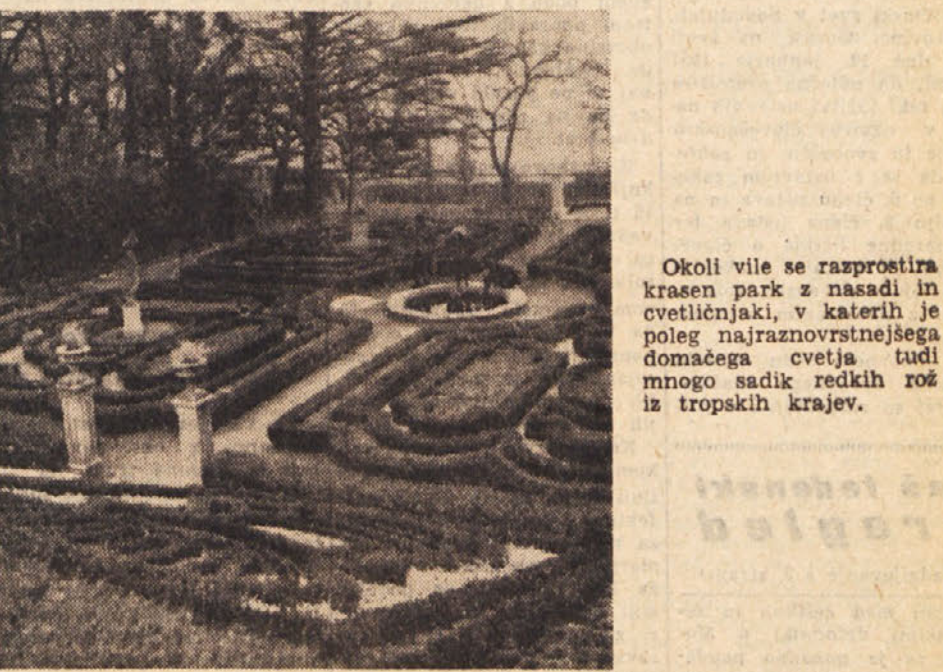
ŠEMPOLAJ

Urad za javna dela je končno odobril podaljšanje vodovoda v naši vasi in to od sedanjega vodovoda ob gornjem delu vasi do vrha (kjer se pot cepi v Prečnik).

Vila Revoltella

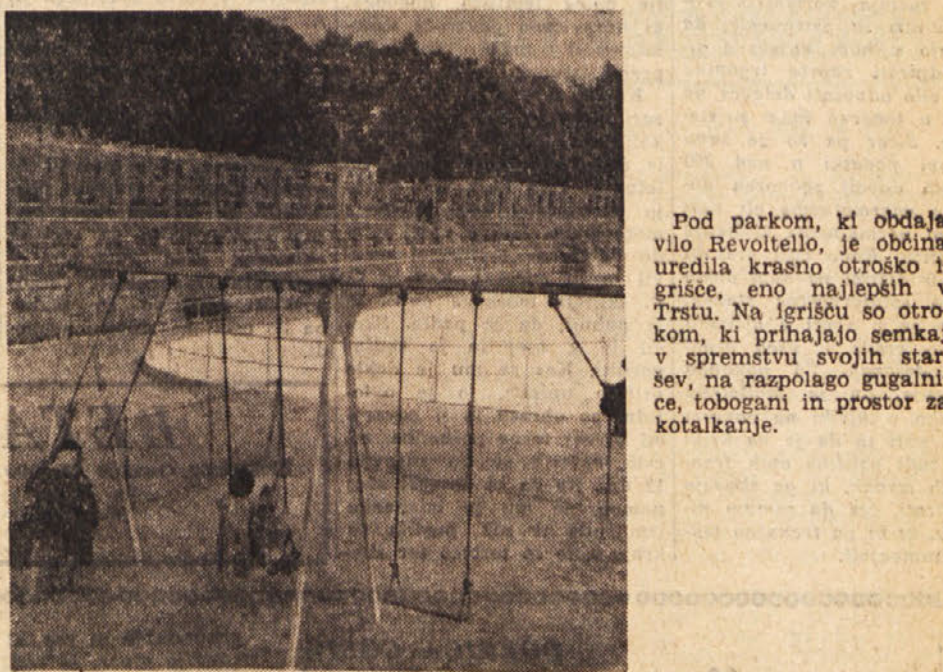
Vila Revoltella na Lovcu, poletna rezidenca tržaškega župana. Vila je prešla v last občine ob smrti barona Pasquale Revoltella, ki je pokopan v kripti pod cerkvico v parku.

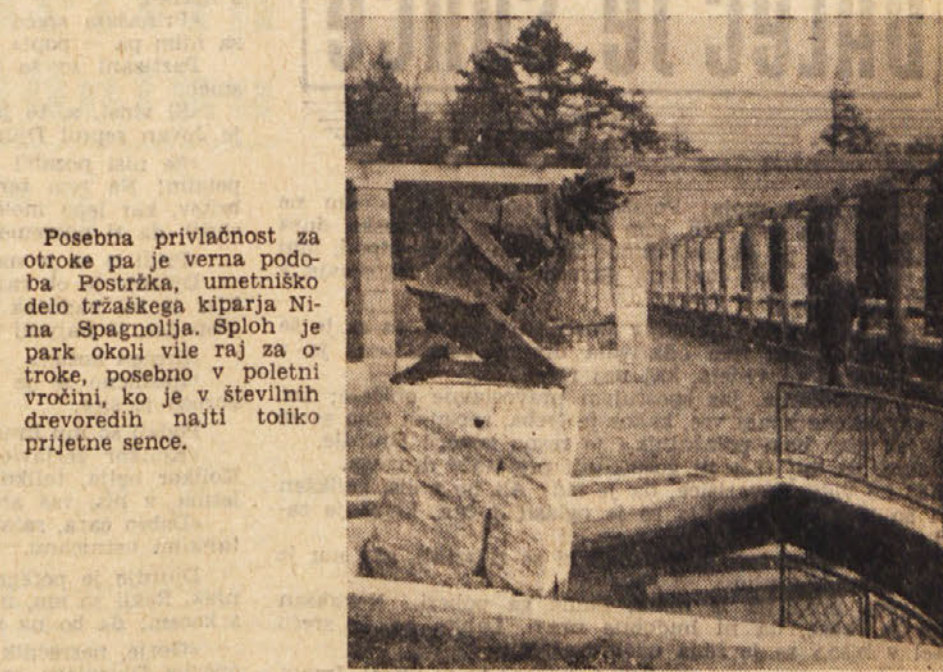
Okoli vile se razprostira krasen park z nasadi cvetličnjaki, v katerih je poleg najraznovrstnejšega domačega cvetja tudi mnogo sadik redkih rož iz tropskih krajev.

Ne samo poleti, temveč tudi pozimi privablja park okoli vile počitka žalne meščane, predvsem upokojenke, ki se med kramljanjem naučijo vsega zrakca — za letošnjo zimo še kar toplih sončnih žarkov.

Pod parkom, ki obdaja vilo Revoltello, je občina uredila krasno otroško igrišče, eno najlepših v Trstu. Na igrišču so otrokom, ki prihajajo semkaj v spremstvu svojih staršev, na razpolago gugališnice, tobogani in prostor za kotalkanje.

Posebna privlačnost za otroke pa je verna podoba Postrška, umetniško delo tržaškega kiparja Nina Spagnolija. Sploh je park okoli vile raj za otroke, posebno v poletni vročini, ko je v številnih drevoredih najti toliko prijetne sence.

Foto Mario Magajna

IZKLJUČNO PRI »CASA DEL CICLO«

kolesa znamke JULIA z najnižjimi cenami

TRST
Ul. Valdirivo 21
Tel. 35-860

Ribarič Ivan

IMPORT • EXPORT

VSEH VRST LESA IN TRDIH GORIV

TRST — ULICA F. CRISPI 14 — TEL. 93-502
ULICA DELLE MILIZIE 19 — TEL. 96-510

TVRDKA

JOŽEF SILA

UVOZ IZVOZ

VSAKOVRSNEGA LESA ZA PREDELAVO IN KURJAVO TER JAMSKEGA LESA

TRST - Ulica F. Filzi šte. 23 - Telefon 37-004

TRST - Ul. Moreri 7
Telefon št. 28.373

POŽAR ARTEMIO

Telefon št. 28.373

TOVORNI PREVOZI

v vse kraje, tudi v inozemstvo

IMPEXPORT

UVAZA: Vsaokvrstni les, dva za kurjavo, gradbeni material

SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA VSAKOVRSNE KOMPENZACIJE

TRST, UL. C. BATTISTI STEV. 23 - I. NADST. Telefon 44-208 - Telef. IMPEXPORT - FRISTE

IZVAZA: tekstil, kolonialno blago in raznovrstne stroje

„Oglasov ne plačuje trgovec, ki oglase naroča in tudi ne kupec, ki pri tem trgovcu kupuje. V resnici plača oglase konkurent, ki sam ne oglašja.“

Herbert Casson

